

bx
79962

Nota 150
Mr. J. Th. Thijssen
onttrekken p.m. v. d. p.
Wakken water of d'haag ge-
legen land aan het
Zeelmeer.

150

Rijkswaterstaat
directie van de zeegebied
Postbus 610
8200 AP Leystad

Nota.

=====

Rijkswaterstoot
directie IJsselmeergebied
Dijk en Kade
postbus 610
8200 AP Lelystad

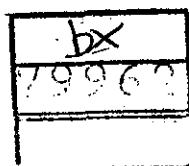
Onttrekken van oppervlakken water of laag gelegen land aan het IJsselmeer of andere boezemgebieden in de voormalige Zuiderzee.

Na de afsluiting van de Zuiderzee wordt herhaaldelijk aandrang uitgeoefend op het totstandkomen van indijkingen langs de kust van het IJsselmeer. Waarschijnlijk is hierop van invloed het feit, dat zeer hoge waterstanden sindsdien zijn uitgebleven, zoodat men meent te kunnen volstaan met een bescherming door lichte, weinig kostbare kaden.

Voor zoover den Dienst der Zuiderzeewerken bekend, zijn aanvragen ingediend voor de volgende bekadingen of veranderingen van de kustlijn:

1932 - 1935	Kooizand	320 ha
1935	Doornspijk	1 ha
1936 - 1939	Huizen	118½ ha
1936	Eemmond	Oppervlak onbekend
1938	Spakenburg oostzijde	1½ ha
1938	Ermelo	onbekend
1939	id.	½ ha
1939	id.	onbekend
1939	id.	id.
1939	Doornspijk	id.
1940	? (Amersfoort)	id.
1940	Makkumerwaard onder Workum	270 ha
1940	tusschen de Goot en het Zwolsche Diep omstreeks	150 ha
1941	Spakenburg Westzijde	40 ha
1941	Nyemirdum	2 ha
1941	Ermelo, Harderwijk, Putten	20 ha
	Voorts wordt land aangewonnen tusschen de Kattenwaard en de Ramspol	162 ha.

In het volgende wordt nagegaan, welken omvang deze werken tezamen kunnen verkrijgen, welken invloed zij hebben op den toestand bij het IJsselmeer en in hoeverre zij als ongewenscht moeten worden beschouwd.

Langs den afsluitdijk en langs den Wieringermeerdijk is de groote diepte een belemmering tegen dergelijke bekadings. Tusschen Medemblik en Werverhoof is een ondiepe bocht, die wel in aanmerking zou kunnen komen, evenals het Kooizand. Samen kan men hier denken aan 500 à 600 ha.

Langs de Noordhollandsche kust tusschen Enkhuizen en Zeeburg is de gelegenheid te verwaarloozen, doch langs een groot deel van het kustgedeelte tusschen Zeeburg en den Katelmond bevindt zich een ondiepe strook, die verscheidene duizenden hectaren groot is en waar blijkens de ervaring, mogelijkheid en ook neiging tot landaanwinning bestaat.

Ook om het Kampereiland is nog eenige mogelijkheid en aan de Friesche zuidkust zijn nog eenige plaatsen, die in aanmerking komen.

Tusschen Molkwerum en Hindeloopen is weer een ondiep, zij het waarschijnlijk zeer onvruchtbaar, gedeelte wellicht van de orde van grootte van 100 ha en tusschen Workum en den afsluitdijk vormt de Makkumerwaard het grootste gebied, meer dan 2500 ha, dat technisch gezien kan worden omkaad.

Alles bijeen gaat het om een oppervlakte tusschen 5000 en 8000 ha, als volgt verdeeld:

IJmeer, incl. Gooi- en Gouwmeer:	eenige honderden ha
Eemmeer	verscheidene duizenden ha
Zwarte meer	enkele honderden ha
overig deel van het IJsselmeer	verscheidene duizenden ha.

Bij de bezwaren tegen de omkadingen wordt buiten rekening gelaten de mogelijkheid, dat daarbinnen industrieën worden gevestigd, die door hun afvalstoffen het water van de meren zouden verontreinigen.

Er blijven dan als bezwaren:

- a. verkleining van het waterbergend oppervlak;
- b. vernauwing van transportwegen voor water;
- c. vermindering van de bescherming tegen te laag grondwater in de omringende gebieden.

Deze bezwaren kunnen alle worden gecompenseerd door een verplaatsing van de dijken der Zuiderzeepolders, in dier voege, dat deze kleiner worden.

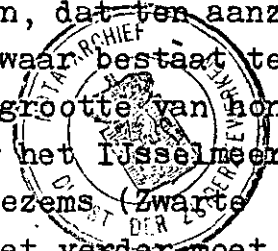
Het IJsselmeer zal waarschijnlijk een waterbergend oppervlak verkrijgen van ongeveer 130.000 ha. (gemeten op een niveau van enkele decimeters boven N.A.P.).

Doordat voor de noordoostelijke begrenzing van den Westpolder is gekozen de rechte lijn van Enkhuizen naar den mond van het tusschenkanaal (Houtribsluizen), is het oppervlak van het IJsselmeer groter geworden dan als uiterste minimum wordt beschouwd. In de nota over het algemeene plan voor den Zuidwestelijken polder is vermeld, dat een dijktracé, waarbij het IJsselmeer met 6800 ha wordt verkleind bepaald ongewenscht is en dat een andere, waardoor de verkleining tot de helft, dus 3400 ha, wordt teruggebracht weliswaar zou kunnen worden aanvaard, doch dat deze vermindering van het oppervlak toch wel degelijk als een bezwaar werd beschouwd.

In dit licht gezien kan men zeggen, dat ten aanzien van het met a aangeduide punt geen bezwaar bestaat tegen enkele bekadingen van de orde van grootte van honderd hectaren, doch dat de verkleining voor het IJsselmeer, inclusief de ermede gemeen liggende boezems (Zwarte Meer, vermoedelijk ook het Eemmeer) niet verder moet gaan dan hoogstens tot enkele duizenden hectaren.

Bekaden van de geheele Makkumerwaard is stellig ontoelaatbaar.

De bezwaren b en c gelden niet voor het IJsselmeer.

Het IJmeer en de daarmee gemeen liggende water-
vlakten zijn samen ruim 10.000 ha groot. Deze oppervlakte
is bepaald noodig om het te sterk aflopen van den
waterspiegel in tijden van gestremde loozing tegen te
gaan. Slechts wanneer gewichtige belangen een kleine
bekading zouden noodig maken, zou dit in aanmerking kun-
nen komen.

Omtrent het Eemmeer staat nog weinig vast. Normaal
zal het gemeen liggen met het IJsselmeer, doch het is
mogelijk, hoewel niet zeker, dat het bij zeer hooge
waterstanden daarvan wordt afgescheiden.

Ten aanzien van de waterberging moet dus worden ge-
rekend met het oppervlak van het meer alleen, Dit is
nog niet bepaald, doch zal vermoedelijk ongeveer 10.000
ha bedragen.

Bij een maximaal waterbezwaar van 120 m³/sec., of
10 miljoen m³ per etmaal, zal het meer dus 10 cm per
etmaal stijgen.

Zou het meer veel kleiner worden, dan is de stij-
ging te snel; het moet dan gemeen liggen met het IJssel-
meer, waardoor de polderkade zou moeten worden verzwaaard.
Dit zou een extra uitgaaf vergen van de orde van grootte
van een miljoen gulden. Zou de totale landaanwinning
langs de kust meer dan honderden hectaren groot worden,
dan zou men de kade òf moeten verhoogen, òf achteruit-
brengen.

In het laatste geval zou de landaanwinst langs de
kust gecompenseerd worden door een ongeveer gelijke
verkleining van den Zuidoostelijken polder; dit is
in het algemeen stellig oneconomisch.

Het onder b genoemde bezwaar van vernauwing van
den transportweg voor water kan zich in het Eemmeer
ook voordoen, vooral wanneer op één plaats de land-

aanwinning zich tot ver buiten de kust zou uitstrekken.

In een dergelijk geval zou baggerwerk moeten worden verricht om de vernauwing in de breedte te compenseeren door verruiming in de diepte.

o. Het Eemmeer moet een zekere breedte hebben, om verlagening van den waterspiegel in het kustgebied te beperken. Brengt men de kustlijn vooruit, dan moet de polderkade worden teruggetrokken. Dit terugtrekken behoeft echter niet even ver te geschieden, doch waarschijnlijk slechts over de helft of het derde deel van de breedte van de bekading langs de kust. Om dezen reden moet men in de Zuiderzeepolders dus een kleiner oppervlak prijs geven, dan aan de landzijde wordt gewonnen.

Tusschen den mond van de Eem en de haven van Spakenburg en benoorden Kampernieuwstad geldt deze overweging in mindere mate, dan langs het overige deel van het meer.

Het Zwarte Meer is een deel van den afvoerweg van het Zwartewater. Vernauwing zou leiden tot verhoogen van de standen te Zwartsluis en dientengevolge van die op het Meppelerdiep. Dit kan niet worden toegelaten. Alleen de uiterste oosthoek van het meer neemt weinig aan den afvoer deel; tegen de inpoldering bij Genemuiden bestond dan ook geen ernstig bezwaar.

Meer naar het Westen is geen landaanwinning langs de kust toelaatbaar.

Men komt dus tot de volgende richtlijnen.

1. In het Zwarte Meer mogen geen werken meer worden toegelaten, die een verkleining van het meer tengevolge zouden hebben.
2. In het IJmeer mogen één of enkele bekadingen van zeer geringen omvang worden geduld, wanneer daarmee een zeer groot belang zou zijn gemoeid.

3. Landaanwinningen in het Eemmeer mogen niet ver uit de kust steken of langs vooruitspringende kustgedeelten worden gemaakt. Zij mogen tezamen een omvang van eenige honderden hectaren hebben.
4. In het eigenlijke IJsselmeer levert landaanwinning met een totale oppervlakte van omstreeks duizend hectaren geen overwegend bezwaar op.
5. Als de hierboven genoemde oppervlakken zijn aangewonnen zal een verdere landaanwinning noodzakelijk het verkleinen van de Zuiderzeepolders, dus van den zuidoostelijken polder, tengevolge hebben.

Waterloopkundige Dienst van den Zuiderzeewerken,

(w.g.) J.Th. Thijsse.

's-Gravenhage, 17 Juli 1941.